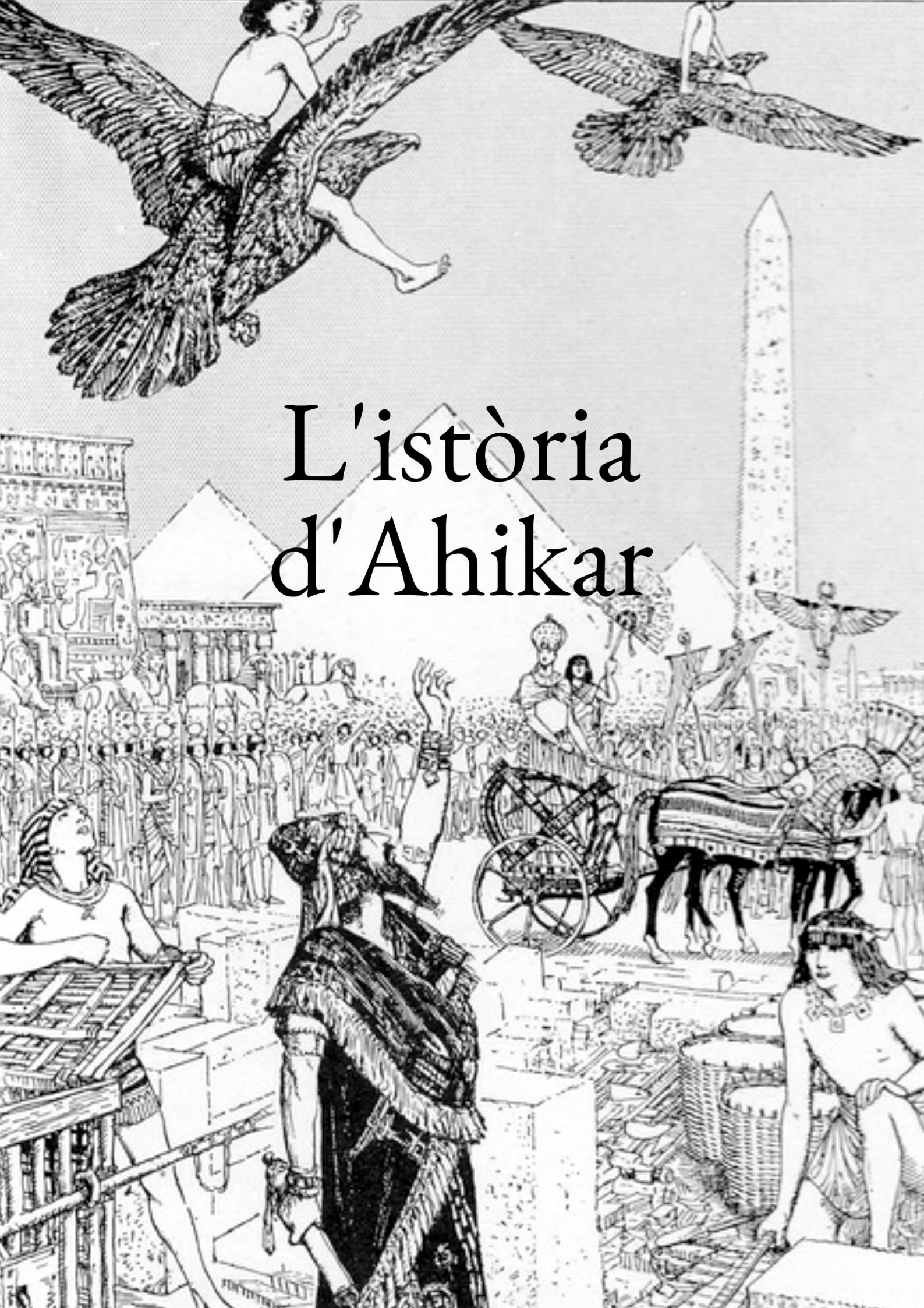

L'istòria d'Ahikar

PRESENTACION

Avèm dins L'istòria d'Ahikar una de las fonts mai ancianas de pensada e de saviesa umanas. Son influéncia pòt èsser traçada a travèrs las legendas de fòrça personas, dont l' Alcoran , e los Testaments Ancian e Nòu .

Un mosaïc trobat a Treves, Alemanha, retrachava demest los savis del mond lo personatge d'Ahikar. Vaquí son conte colorat.

La data d'aquela istòria es estada un subjècte de discussion viva. Los cercaires o metèron finalament aperaquí al sègle Primièr quand foguèron provats en error per l'istòria originala que se mostrèt dins un papir aramèu de 500 avC demest las roïnas d'Elefantina.

L'istòria es evidentament de ficcion e pas d'istòria. De fach lo legeire pòt far sa coneissença dins las paginas suplementàrias de Las Nuèches Arabas. Es brilhantament escrich, e la narracion qu'es plena d'accion, d'intriga, e d'escapament estrech ten l'atencion fins al darrièr. La libertat de l'imaginacion es la possession mai preciosa de l'escrivan.

L'escritura se dividís en quatre fasas: (1) La Narracion; (2) L'Ensenhament (una tièra remarcabla de Proverbis); (3) Lo Viatge cap a Egipte; (4) Las Similituds o Parabòlas (amb las qualas Ahikar completa l'educacion de son nebot errant).

CAPÍTOL 1

Ahikar, Grand Visir d'Assiria, a 60 femnas mas es destinat a aver pas de filh. Adòpta doncas son nebot. L'empacha plen de saviesa e de coneissença mai que de pan e d'aiga.

1 L'istòria de Haiqâr lo Savi, Visir de Sennacherib lo Rei, e de Nadan, filh de sòrre de Haiqâr lo Savi.
2 Avia un visier en los jorns del rey Senaquerib, fill de Sarhadum, rey d'Assiria e de Ninive, un savi hom apellat Haiqâr, e era visier del rey Senaquerib.
3 Avia una fina, fortuna e molt bens, e era destre, savis, philozof, en saber, en opinion e en govern, et avia maridats seissanta femnas, e avia bastit un castel per cascuna d'elas.
4 Mas amb tot aquò aguèt pas d'enfant de cap. d’aquelas femnas, que poirián èsser son eretièr.
5 E fo molt trist per aço, e un dia assemble los astrologs e los homens sabents e los mascs e expliquels la sua condicio e la materia de la sua sterilitat.
6 E li diguèron: 'Anatz, sacrificatz als dieus e pregatz-los que benlèu vos pòscan provesir d'un mainatge.'
7 E faguèt coma li diguèron e ofriguèt de sacrificis a las idòlas, e las preguèt e las implorèt amb demanda, e prega.
8 E non responderon a luy un mot. E s'en anà dolent e desconsolat, partint ab una dolor al cor.
9 E torna, e implora al Deu Altissim, e crech, pregant-lo ab cremament en lo cor, dient: 'O Deus Altissim, o Creador dels Cels e de la terra, O Creador de totes les coses creades!
10 Te pregui de me donar un garçon, que siáu consolat per el que pòsca èsser present a mon bruc, que pòsca barrar mos uèlhs, e que m'enterra.'
11 Alara li venguèt una votz, disent: 'Per tant que t'as fisat d'en primièr sus d'imatges gravadas, e lor as ofèrt de sacrificis, per aquò demoraràs sens enfants tota ta vida.'
12 Mas pren Nadan lo filh de ta sòrre, e fas-lo ton enfant e ensenha-li ton ensenhament e ta bona educacion, e a ta mòrt t'enterrarà.'
13 Alara prenguèt Nadan, lo filh de sa sòrre, qu'èra un pichon. E lo liurèt a uèch noiriças, que lo suquèsson e lo crièsson.
14 E lo menèron amb bon manjar e amb gentil entrenament e amb vestidura de seda, e porpra e carmesina. E èra assetat sus de sofàs de seda.
15 E quan Nadan fo grans e caminatz, tirant sus coma un alt cedre, ensenhava li bonas manieras e escritura e sciensa e filosofia.
16 E après molts jorns lo reis Senacherib regardet Haiqâr e vi qu'el era vengut fort vielh, e pus li dix.
17 'O mon amic onratz, lo destre, lo fis, lo savis, lo governador, mon secretari, mon vizir, mon Cancelier e director; verament tu es crescut fòrça vièlh e pesat d'annadas; e la tua partida d'aquest mon deu esser prop.
18 Digatz-me qual aurà una plaça dins mon servici après vos.' E Haiqâr li diguèt: 'O mon senhor, que ton cap visca per totjorn! I a Nadan lo filh de ma sòrre, l'ai fach mon enfant.
19 E l'ai elevat e li ai ensenhat ma saviesa e ma coneissença.'
20 E lo reis li dis: 'O Haiqâr! porta-lo a la mia presencia, que jo lo veja, e si lo trob covinent, posa-lo en ton loch; e anaràs ton camin, per prene un repaus e viure lo rèsta de ta vida en doç repaus.'
21 Alara Haiqâr anèt e presentèt Nadan lo filh de sa sòrre. E fes omenatge e desirava li poder e honor.
22 E regardèt lo e l'admirèt e s'alegrèt d'el e diguèt a Haiqâr: 'Es aquò ton filh, o Haiqâr? Pregui que Dieu lo conserve. E coma tu m'as servit e mon pare Sarhadum, aital aquel garçon de ton me pòsca servir e complir mos entrepresas, mos besonhs e mon afar, per que lo pòsca onorar e lo far poderós per ton amor.'
23 E Haiqâr faguèt l'obesacion al rei e li diguèt: 'Visca ton cap, o mon senhor lo rei, per totjorn! Cèrqui de tu que siás pacient amb mon filh Nadan e que perdones sas errors per que te pòsca servir coma es convenent.'
24 Adonchs lo rey li juret que lo faria lo major de sos favors, e lo pus poderos de sos amics, e que fos ab lui en tota honor e respet. E besa-li les mans e feu-li comiat.
25 E prenguèt Nadan. lo filh de sa sòrre amb el e lo metèt assetar dins un salon e comencèt l'ensenhar de nuèch e de jorn fins que l'aguèsse empachat de saviesa e de coneissença mai que de pan e d'aiga.

CAPÍTOL 2

Un "Almanac del Paure Ricard" dels temps ancians. Precèptes immortals de conducha umana concernent l'argent, las femnas, lo vestit, los afars, los amics. De provèrbis mai que mai interessants se tròban dins los vèrses 12, 17, 23, 37, 45, 47. Comparatz lo vèrs 63 amb qualques cinismes d'uèi.

1 Axi lo ensenya, dient: 'O mon fill! ausitz mon parlar e seguitz mon conselh e remembratz-vos de çò que disi.

2 O mon filh! si tu oys una paraula, lexa morir en ton cor, e no la reveles a altre, per so que no devenga carbon viu e crema ta lengua e causa dolor en ton cors, e guanyas un reproch, e sies vergonyós davant Deu e òme.

3 Ò mon filh! s'as ausit un rapòrt, l'espandi pas; e s'as vist quicòm, o digas pas.

4 Ò mon filh! fasètz vòstra eloquéncia aisida a l'auditor, e siatz pas precipitats de tornar una responsa.

5 O mon filh! quand auràs quicòm, amagas pas.

6 Ò mon filh! desliuratz pas un nòu sagelat, ni lo desligatz, e segelhatz pas un nòu desliurat.

7 Ò mon filh! cobejatz pas la beutat exteriora, car s'esvaís e passa, mas un sovenir onrat dura per ai.

8 Ò mon filh! que una femna estranha t'enganèsse pas amb son parlar, per que morisses pas la pus miserabla de las mòrts, e t'embarrèsse dins la ret fins que siás encastrat.

9 Ò mon filh! no desires fembra bedizenada ab vestidura e ab enguents, qui sia menyspreable e folla en la sua anima. Ai o tu si tu li donas quicòm que siá ton, o li commesses çò qu'es dins ta man e t'entraïna dins lo pecat, e Dieu siá enrabiat amb tu.

10 O mon filh! siás pas coma l'ametlièr, car dona de fuèlhas davant totes los arbres, e de fruchs comestibles après totes, mas siás coma lo morèu, que pòrta de fruchs comestibles davant totes los arbres, e de fuèlhas après totes.

11 O mon filh! agachatz lo cap bas, e adobatz la votz, e siatz cortés, e caminatz dins lo camin drech, e siatz pas fòls. E non levas ta votz quan ries car si fos per gran votz qu'una maison fos bastida, l'ase bastiriá fòrça maisons cada jorn; e si era per força que l'araire fos menat, l'araire jamai seriá levat de sota las espatlas dels camèls.

12 O m filh! lo levar de pèiras amb un òme savi es melhor que lo beure de vin amb un òme penat.

13 O mon filh! versa ton vin sus las tombas dels justs, e beu pas amb de gents ignorants e mespresables.

14 O mon filh! aferma-te als homens savis qui temen Deu e sien semblant a ells, e no te prop als ignorants, per tal que no fasses semblant a ell e aprenes les sues vies.

15 O mon filh! quand t'auras un camarada o un amic, ensajatz-lo, e après fas-lo camarada e amic; e non lo lauzatz sens essai; e no gargues ton parlar ab hom qui manca de saviesa.

16 O mon filh! dementre que una sabata roman al teu peu, camina ab ella sobre les espines, e fa cami per ton fill, e per ta casa e tos fills, e fa ta nau tenguda ans que ella va sobre la mar e les sues ondes e s'afondra e no pusca ell salvat.

17 O mon filh! se lo ric manja una sèrp, dison,--"Es per sa saviesa," e se un òme paure la manja, lo pòble ditz, "De sa fam."

18 O mon filh! se contenta de ton pa quotidian e de tos bens, e non cobeja çò qu'es de l'autre.

19 O mon filh! no sies vehí al foll, e no menjes pa ab ell, e no te alegras de les calamitats de tos veys. Se ton enemic te tort, mostra-li bontat.

20 O mon filh! un òme que tem Dieu lo tems e l'onoras.

21 O mon filh! lo ignorant tomba e trebuca, e lo saui, encara que trepega, no es tremolat, e encara que cau se leva tost, e si es malaut, pot cura de sa vida. Mai per çò qu'es de l'òme ignorant, stupid, per sa malautiá i a pas de dròga.

22 O mon filh! si un home s'apròcha de tu qu'es inferior a tu, anatz en avant per lo rescontrar, e demoratz de pè, e se vos pòt pas recompensar, son Senhor vos recompensarà per el.

23 O mon filh! esparnha pas de tustar ton filh, car lo fregament de ton filh es coma de fems a l'òrt, e coma ligar la boca d'una pòrtamoneda, e coma l'acoblament de las bèstias, e coma lo barrament de la pòrta.

24 O mon filh! reten ton filh de la malvestat, e ensenha-li de manièras abans que se rebelhe contra tu e que te pòrte en mesprètz entre lo pòble e que penjas ton cap dins las carrièras e las assembladas e que siás castigat pel mal de sos mals faches.

25 O mon filh! pren un buòu gròs amb un prepuci, e un ase grand amb sos esclòps, e pren pas un buòu amb de còrnas grandas, ni fas amic d'òme triciós, ni pren un esclau garrolós, ni una serviciala ladreira, per tot çò que comeses a lor arroïnaràn.

26 O mon filh! que los teus parents te maleisson pas, e que lo Senhor siá content d'eles; car es estat dich "Aquel que mespresa son paire o sa maire lo daissa morir la mort (voli dire la mòrt del pecat); e aquel que honrarà sos parents alongarà sos jorns e sa vida e veirà tot çò qu'es de bon." "

27 O mon filh! caminatz pas per la via sens armas, perque sabètz pas quand l'enemic vos pòt rescontrar, per que siatz prèst per el.

28 O mon filh! siás pas coma un arbre nu, sens fuèlhas que creis pas, mas siás coma un arbre cobèrt de sas fuèlhas e de sas brancas; car hom qui no ha muller ni fills es deshonrat en lo mon e es odiat per ells, axi com arbre sens fulla e sens fruyt.

29 O mon filh! siatz coma un arbre fruchós a la riba de la via, que son fruch es manjat per totes los que passan, e las bèstias del desèrt se pausan jos son ombra e manjan de sas fuèlhas.

30 O mon filh! tota feda que vaga de son camin e de sos companhs ven de noiridura pel lop.

31 O mon filh! digues pas, "Mon senhor es un dròlle e ieu soi savi," e contas pas lo discors d'ignorança e de foliá, per que siás pas mespresat per el.

32 O mon filh! siás pas un d'aqueles servicials, als quals lors senhors dison: "Aluenhatz-vos de nosautres", mas

siátz un d'aqueles als quals dison: "Aprochatz-vos e aprochatz-vos a nosautres."
33 O mon filh! careçes pas ton esclau en preséncia de son companh, perque saps pas qual d'eles te serà de mai valor a la fin.
34 O mon filh! ajas pas paur de ton Senhor que te creèt, per que te calèsse pas.
35 O mon filh! fasètz vòstre parlar polit e doçatz vòstra lenga; e non permetes a ton companh que trepe sus ton pè, per çò que non trepe en autre temps ton pitre.
36 O mon filh! se batètz un òme savi amb un mot de saviesa, s'escamparà dins son pitre coma un subtil sentiment de vergonha; mas se tu frotas l'ignorant amb un baston, el non comprendrà ni ausirà.
37 O mon filh! si tu trames savi per tos necessitats, no li dones molts ordes, car ell fara tos negocis axi com tu desijas: e si tu trames foll, nol ordones, ans anas tu mateix e fa tos negocis, car si tu ordenatz-li, farà pas çò que desiratz. Se te mandan per afars, apressa-te a lo complir rapidament.
38 O mon filh! no fas enemich d'home pus fort que tu, car pendra ta mesura, e sa venjança de tu.
39 O mon filh! fa jutjament de ton filh, e de ton servidor, abans que lor commetes tos afars, per que non se'n van; car aquell qui ha la ma plena es dit savi, encara que sia stupid e ignorant, e aquell qui ha la ma vuyda es dit pobre, ignorant, encara que sia lo princep dels savis.
40 O mon filh! Ai manjat un colocint, e engolit d'aloes, e ai pas trobat res de mai amar que la pauretat e l'escassetat.
41 O mon filh! ensenha a ton filh la frugalitat e la fam, per que fasca plan dins la gestion de son ostal.
42 O mon filh! ensenhatz pas als ignorants la lenga dels savis, car li serà pesuc.
43 O mon filh! no mostras ta condicio a ton amich, per tal que no sies menyspresat per ell.
44 O mon filh! la ceguesa del cors es pus greu que la ceguesa dels ulls, car la ceguesa dels ulls pot esser guiada poch a poch, mas la ceguesa del cors no es guiada, e lexa lo cami dret, e va en tort via.
45 O mon filh! lo trabucament d'un òme amb son pè es melhor que lo trabucament d'un n amb sa lenga.
46 O mon filh! amic qu'es près es melhor qu'un fraire pus excellent qu'es luènh.
47 O mon filh! la beutat s'esvaís mas l'aprendissatge dura, e lo mon s'esvaís e ven van, mas bon nom non es van ni s'esvaís.
48 O mon filh! l'òme qu'a pas de repaus, sa mòrt èra melhor que sa vida; e lo so del plor es millor que lo so del cantar; car dol e plor, si la temor de Deu es en ells, es millor que so de cantar e de alegrar.
49 O mon enfant! la cuèissa d'una granhòta dins ta man es melhora qu'una auca dins lo pòt de ton vesin; e una feda pròcha de tu es melhor qu'un buòu luènh; e un passeron dins ta man es melhor que mil passerons que volan; e pobretat qui reculh es millor que l'escampament de molta provisio; e volp viu es millor que leo mort; e una liura de lana es melhor qu'una liura de riquesa, vuelh dire d'aur e d'argent; car l'aur e l'argent son amagats e cobèrts dins la tèrra, e son pas vists; mas la lana demòra als mercats e se vei, e es una beutat a cel que la pòrta.
50 O mon filh! una pichona fortuna es melhor qu'una fortuna escampilhada.
51 O mon filh! un chin vivent es melhor qu'un paure mòrt.
52 O mon filh! un paure que fai drech es melhor que un òme ric qu'es mòrt en pecats.
53 O mon filh! garda una paraula en ton cor, e sera molt a tu, e garda perdut revelas lo secret de ton amic.
54 O mon filh! daissa pas sortir un mot de ta boca fins qu'ajas pres conselh amb ton còr. E no testa entre persones que se disputen, car d'una marrida paraula ven una baralha, e d'una baralha ven la guèrra, e de la guèrra ven la lucha, e seràs forçat de testimoniar; mas corre d'aquí e te pausa.
55 O mon filh! resistís pas a un òme mai fòrt que tu, mas obtenètz un esperit pacient, e una endurança e una conducha drecha, car i a pas res de mai excellent qu'aquò.
56 O mon filh! odies pas ton primièr amic, perque lo segond pòt pas durar.
57 O mon filh! visitatz lo paure dins sa afliccion, e parlatz d'el en preséncia del Sultan, e fasètz vòstra diligéncia per lo salvar de la boca del leon.
58 O mon filh! no te alegras de la mort de ton enemich, car apres poch de temps seras son proisme, e aquell qui te escarni fas respectar e honrar e sies davant ab ell en salut.
59 O mon filh! se l'aiga s'estancava dins lo cèl, e un corb negre venguèt blanc, e la mirra creissiá doça coma lo mèl, alara los òmes ignorants e los fols poirián entendre e venir savis.
60 O mon filh! se vols èsser savi, reten ta lenga de mentir, e ta man de raubar, e tos uèlhs de veire lo mal; alara seras apelat savi.
61 O mon filh! que lo savi te tuste amb una verga, mas que lo foll t'ongue pas de doça pomada. Siás umil dins ta joventut e seràs onorat dins ta vielhesa.
62 O mon filh! resistís pas a un òme dins los jorns de son poder, ni un riu dins los jorns de son inondacion.
63 O mon filh! no siau pressat en lo maridatge de una femna, car se se'n va plan, ela dirà, 'Mon senhor, fasètz-me provision'; e se se trapa malaut, ela votarà a aquel qu'èra la causa d'aquò.
64 O mon filh! qui es elegant dins son vestit, es lo meteis dins son parlar; e aquel qu'a una aparéncia mesquina dins son vestit, es tanben lo meteis dins son discors.
65 O mon filh! si as cometut furt, fa-lo saber al Sultan, e dona-li una part, que d'el ne siás desliurat, perque autrament sostendràs l'amarum.
66 O mon filh! fa amich del home qui la ma es sadollada e complida, e no fa amich del home qui la ma es tancada e fam.
67 I a quatre causas que lo rei ni son armada pòdon èsser segurs: l'opression del vizir, e lo govèrn marrit, e la perversion de la volontat, e la tirania sul subjècte; e

quatre causas que pòdon pas èsser amagadas: lo prudent, e lo fòl, e lo ric, e lo paure.'

CAPÍTOL 3

Ahikar se retira de la participacion activa als afars d'estat. Liura sas possessions a son nebot traïdor. Vaquí l'istòria estonanta de cossí un profligat ingrat se convertís en falsificator. Un complòt astuciós per embrolhar Ahikar resulta en son condemnat a mòrt. Aparentament la fin d'Ahikar.

1 Atal parlèt Haiqâr, e quand aguèt acabat aquelas injonccions e provèrbis a Nadan, lo filh de sa sòrre, s'imaginèt que los gardariá totes, e sabiá pas qu'en luòc d'aquò li mostrava la lassièra e lo mesprètz e l'escarni.
2 Après Haiqâr s'assetèt encara dins son ostal e liurèt a Nadan totes sos bens, e los esclaus, e las servicialas, e los cavals, e lo bestial, e tot çò qu'aviá possedit e ganhat; e lo poder de comandar e de vedar demorèt dins la man de Nadan.
3 E Haiqâr s'assetèt en repaus dins son ostal, e de temps en temps Haiqâr anava e fasiá sos respèctes al rei, e tornava a l'ostal.
4 Ara quand Nadan apercebèt que lo poder de l'òrdre e de l'enebir èra dins sa man, mesprezèt la posicion de Haiqâr e se trufèt d'el, e se metèt a lo blaimar cada còp qu'apareissia, en disent: 'Mon oncle Haiqâr es dins son dotatge,' e sap pas res ara.'
5 E comenset a batre los esclaus e las sirventas, e a vendre los cavals e los camels e a esser despensaire de tot so que son oncle Haiqâr avia possedit.
6 E quan Haiqâr vi qu'el non avia compassion de sos servidors ni de son ostal, se levèt e lo caçèt de sa maison, e mandèt a informar lo rei qu'el aviá escampilhat sas possessions e sa provision.
7 E lo rei se levèt e cridèt Nadan e li diguèt: 'Mentre que Haiqâr demòra en santat, degun governarà pas sos bens, ni sus son ostal, ni sus sas possessions.'
8 E la man de Nadan fo levada de son oncle Haiqâr e de tot sos bens, e entretant non intrèt ni defòra, ni lo saludèt.
9 Alara Haiqâr se pentèt de son trabalh amb Nadan, lo filh de sa sòrre, e contunhèt d'èsser fòrça trist.
10 E Nadan avia un fraire menor que se sonava Benuzârdân, doncas Haiqâr lo pres a se en luòc de Nadan, e l'eduquèt e l'onorèt amb lo mai grand onor. E liuret a luy tot ço que posseia, e feu luy governador de la soa mayson .
11 Ara quand Nadan percebèt çò qu'èra arribat foguèt pres d'enveja e de gelosia, e comencèt de se plànher a cadun que l'interrogava, e de se trufar de son oncle Haiqâr, en disent: 'Mon oncle m'a caçat de son ostal, e a preferissiá mon fraire a ieu, mas se lo Dieu pus naut me dona lo poder, li portarai lo malur d'èsser tuat.'
12 E Nadan contunhèt de meditar sus l'escambi que li poiriá inventar. E après un temps Nadan lo gira dins son esperit, e escriguèt una letra a Achish, filh de Shah lo Savi, rei de Pèrsia, disent aital:
13 'Patz e salut e poder e honor de Senaquerib rei d'Assiria e de Niniva, e de son vizir e de son secretari Haiqâr a tu, o grand rei! Que i aja de sòus entre tu e ieu.
14 E quand aquesta letra t'arribarà, se vòls levar e anar lèu al plan de Nisrîn, e en Assiria, e Ninive, te liurarai lo reialme sens guèrra e sens armadura de batalha.'
15 E escriguèt tanben una autra letra al nom de Haiqâr al faraon rei d'Egipte. 'Que siá la patz entre tu e ieu, ò rei poderós!
16 Se al moment qu'aquesta letra t'arribaràs levaràs e vas en Assiria e Ninive al plan de Nisrîn, te liurarai lo reialme sens guèrra e sens combat.'
17 E l'escritura de Nadan èra coma l'escritura de son oncle Haiqâr.
18 Adonc pleguèt las doas letras, e las sagelèt amb lo sagèl de son oncle Haiqâr; èran pasmens dins lo palais del rei.
19 Puèi anèt e escriguèt una letra aital meteis del rei a son oncle Haiqâr: 'Patz e santat a mon Visir, mon Secretari, mon Cancelièr, Haiqâr.
20 O Haiqâr, quan aquesta letra t'arriba, assembla totz los soldats que son ab tu, e sian perfets en vestidura e en nombre, e porta-los a mi lo cinquen jorn en la plana de Nisrîn.
21 E quant tu me veiràs allí venir vers tu, apressa e fa moure contra mi l'armada com un enemic qui volria combatre ab mi, car jo he ab mi los ambaixadors de Pharao rei d'Egipte, perquè vegen la força de la nostra armada e nos pòdon cranher, car son nòstres enemics e nos odian.'
22 Adonc sagelèt la letra e la mandèt a Haiqâr per un dels servidors del rei. E pres l'autra letra qu'el avia escricha e espandi la denant lo rey e legi la li e mostret li lo sagell.
23 E quant lo rey auzi so que era en la letra fo perplexa ab gran perplexitat e fo irat ab gran e feroia ira, e dix: 'Ah, yo he mostrat ma saviea! qu'ai fach a Haiqâr qu'a escrich aquelas letras a mos enemics? Es aquò ma recompensa d'el per mos beneficis a el?'
24 E Nadan li diguèt: 'Non siás dol, o rei! ni s'en colèra, mas anam a la plana de Nisrîn e veirem se lo conte es verai o pas.'
25 Adonc Nadan se leva lo cinquen jorn e pres lo reis e los soldats e lo vizir, e s'en van al desert al plan de Nisrîn. E lo rei agachèt, e veiquí! Haiqâr e l'armada èran mes en plaça.
26 E quant Haiqâr viu que lo rey era allí, s'acostas e senyal a l'armada que se muguessen com en guerra e que combatessen en orde contra lo rey axi com era estat trobat en la letra, ell no sabent per quina fossa hauia cavada Nadan el.
27 E quant lo reis vi l'acte de Haiqâr fo pres d'angoissa e de terror e de perplexitat, e fo iratz d'una granda ira.
28 E Nadan li diguèt: 'As vist, o mon senhor lo rei! qu'a fach aquel desgraciat? mas siás pas enrabiat e siás pas dolent ni dolorós, mas vas a ton ostal e assetatz sus ton tròn, e ieu te portarai Haiqâr ligat e encadenat amb de cadenas, e caçarai ton enemic de tu sens trabalh.'

29 E lo rei tornèt a son tròn, essent provocat per Haiqâr, e faguèt pas res d'el. E Nadan anèt a Haiqâr e li diguèt, 'W'allah, ò mon oncle! Lo rey vertaderament se alegra en tu ab gran goig e te gracia per haver fet ço que te manà.
30 E ara m'a mandat a tu per que desmetes los soldats a lors devers e vengues tu meteis a el amb las mans ligadas darrièr tu, e los pès encadenats, que los ambaissadors de Pharao vejan aquò, e que lo rey sia temuts per eles e per lor rei.'
31 Alara respondèt Haiqâr e diguèt: 'Ausir es obedir.' E leuant se leuant e lias las mans dereyre si , e encadena li pes .
32 E Nadan lo pres e ana ab ell al rey. E quand Haiqâr intrèt dins la preséncia del rei faguèt obeiséncia davant el sus la tèrra, e desirèt poder e vida perpetuala al rei.
33 Alara diguèt lo rei: 'O Haiqâr, mon Secretari, lo Governador de mos afars, mon Cancelièr, lo governador de mon Estat, digatz-me quin mal t'ai fach que m'as recompensat per aquela marrida accion.'
34 Adonc li mostrèron las letras en son escrich e amb son sagèl. E quan Haiqâr vi açò, sos membres tremolavan e sa lenga fo ligada a l'encòp, e non poguèt parlar un mot per paur; mas penjèt lo cap cap a la tèrra e èra mut.
35 E cant lo rey vi aço, senti cert que la cosa era de lui, e se leva tot seguit e manet lor que aucissen Haiqâr, e que li tustassen lo col ab l'espasa foras de la ciutat.
36 Alara Nadan cridèt e diguèt: 'O Haiqâr, o cara negra! qu'es aquò que te servís ta meditacion o ton poder en far d'aquela gesta al rei?'
37 Atal ditz lo contaire. E lo nom de l'escudier era Abu Samîk. E lo rey li dix 'O escudier! levatz-vos, anatz, fendatz lo còl de Haiqâr a la pòrta de son ostal, e getatz lo cap de son còrs a cent codas.'
38 Alara Haiqâr s'agenolhèt davant lo rei, e diguèt: 'Que mon senhor lo rei visca per totjorn! e si tu me vols auciure, sia complit lo teu desig; e sai qu'ieu non sui encolpatz, mas lo malvatz hom bas a rendre compte de sa vilania; pasmens, ò mon senhor lo rei! Te pregui e de ton amistat, permetètz a l'espasaire de donar mon còrs a mos esclaus, per que m'enterren, e que vòstre esclau siá vòstre sacrifici.'
39 Lo rey se leva e mana al escuder que fes ab ell segons son desig.
40 E comandèt a seguida als sieus servidors que prenguèsson Haiqâr e l'escudièr e anèsson amb el nus que lo tuèsson.
41 E quand Haiqâr saup per cert que deviá èsser tuat mandèt a sa femna, e diguèt a ela: 'Sortís e me rescontre, e que i aja amb tu mil joves verges, e vesti las de vestits de porpra e seda que me ploran ans ma mort.
42 E aparellatz una taula per l'escudier e per sos servidors. E mesclatz fòrça vin, que pòscan beure.'
43 E ela faguèt tot çò qu'el li comandèt. E era mot savia, astucia, e prudenta. E ela unissiá tota cortesia e aprendissatge possibles.
44 E quand l'armada del rei e l'escudièr arribèron, trobèron la taula mesa en òrdre, e lo vi e las viandas luxuosas, e comencèron de manjar e de beure fins qu'èran engorgats e ebris.
45 Alara Haiqâr prenguèt l'espasaire a despart de la companhiá e diguèt: 'O Abu Samîk, sabes pas que quand Sarhadum lo rei, lo paire de Senacherib, te volguèt tuar, te prenguèri e t'amaguèri dins un cèrt luòc fins a la colèra del rei s'apasiguèt e te demandèt?
46 E quand te menèri dins sa preséncia s'alegrèt de tu: e ara te soven de la bontat que te faguèri.
47 E sai que lo rey se penedirà de mi e sera irat ab gran ira de ma execucio.
48 Car jo no son colpable, e sera quan tu me presentaràs denant ell en son palau, tu encontraràs ab gran bona ventura, e sapias que Nadan lo fill de ma germana m'ha enganat e m'ha feta aquesta mala feta, e lo rei se pentirà de m'aver tuat; e ara he una cava en lo jardin de ma casa, e degun ne sap.
49 Amagatz-me en ela amb lo saber de ma femna. E ai un esclau en preson que s'amerita d'èsser tuat.
50 Menatz-lo defòra e vestitz-lo de mos vestits, e comandatz als servidors quand seràn ebris que lo tuèsson. Sauràn pas qual es que tuan.
51 E gita lo cap de luy a cent coudes de son cors, e dona lo seo cors als meus esclaus que lo enterren. E tu auràs amassat un grand tresaur amb ieu.
52 E pueis l'escudier fetz coma Haiqâr l'avia comandat, e s'en anet al rey e dis li: 'Via lo teu cap per tostemps!'
53 Alara la femna de Haiqâr li daissava davalar dins l'amagatge cada setmana çò que li sufissiá, e degun ne sabiá pas qu'ela meteissa.
54 E l'istòria foguèt reportada e repetida e espandida per tot luòc de cossí Haiqâr lo Savi èra estat tuat e èra mòrt, e totas las gents d'aquela vila lo plorèron.
55 E plorèron e diguèron: 'Ai per tu, o Haiqâr! e per ton aprendissatge e ta cortesia! Qu'es triste per tu e per ta coneissença! Ont se pòt trobar un autre coma tu? e ont pòt i aver un òme tan intelligent, tan erudit, tan abil en governar que vos sembla per que pòsca emplenar vòstra plaça?'
56 Mas lo rei se penediguèt de Haiqâr, e son repentiment li serviguèt pas res.
57 Alara cridèt Nadan e li diguèt: 'Anatz e prenètz vòstres amics amb vos e fasètz un dol e un plor per vòstre oncle Haiqâr, e planhètz per el coma es la costuma, en fasent onor a sa memòria.'
58 Mas quand Nadan, lo fol, l'ignorant, lo dur còr, anèt a l'ostal de son oncle, non plorèt ni se dolèt ni planhèt, mas amassèt de monde sens còr e dissolgut e se metèt a manjar e a beure.
59 E Nadan comencèt a s'apoderar de las servicialas e dels esclaus apartenent a Haiqâr, e las liguèt e las tormentèt e las freguèt d'una fregadura dolorosa.
60 E non respectèt la femna de son oncle, ela que l'aviá educat coma son pròpri garçon, mas voliá que tombèsse dins lo pecat amb el.
61 Mas Haiqâr èra estat talhat dins l'amagatge, e ausiguèt lo plor de sos esclaus e de sos vesins, e lausèt lo Dieu Altissim, lo Misericordiós, e donava mercés, e pregava e pregava totjorn lo Dieu Altissim .

62 E l'escudièr veniá de temps en temps a Haiqâr del temps qu'èra al mitan de l'amagatge: e Haiqâr veniá e lo pregava. E confortet lo e desirava li desliurança.
63 E quand l'istòria foguèt reportada dins d'autres païses que Haiqâr lo Savi èra estat tuat, totes los reis foguèron dolents e mespresavan lo rei Sennacherib, e se lamentèron de Haiqâr lo resolvidor de las enigmas.

CAPÍTOL 4

"Los Enigmas de la Esfinge." Çò que se passèt vertadièrament a Ahikar. Son retorn.
1 E quand lo rei d'Egipte aguèt assegurat que Haiqâr èra tuat, se levèt e escriguèt una letra al rei Sennacherib, remembrant-li en ela 'de la patz e de la santat e de la fòrça e de l'onor que volèm especialament per tu, mon fraire aimat, lo rei Senaquerib.
2 Ai estat desirant de bastir un castel entre lo cèl e la tèrra, e vòli que me trames un òme savi, astuciós de tu meteis, per me lo bastir, e que me responda a totas mas questions, e que pòsca aver lo impòstes e los dreches de doana d'Assiria pendent tres ans.'
3 Alara sagelèt la letra e la mandèt a Senaquerib.
4 Ell la pres e legi la e dona la a sos visirs e als nobles de son regne, e ells foren perplexs e vergonyats, e fo irat de gran ira, e fo desconcertat com deuia agir.
5 Adonc assemblèt los vièlhs e los savis e los savis e los philosofs, e los devinaires e los astrologs, e tot aquel que èra dins son país, e legiguèt lor la letra e diguèt lor, 'Qual d'entre vos volrà anar al faraon rei d'Egipte e li respondre a sas questions?'
6 E digueren li: 'O nostre senhor rey! sap tu que non i a degun dins ton reialme que siá conegut d'aquelas questions levat Haiqâr, ton vizir e secretari.
7 Mas per çò qu'es de nosautres, avèm pas cap d'abilitat en aquò, levat Nadan, lo filh de sa sòrre, perque li ensenhèt tota sa saviesa e son aprendissatge e sa coneissença. Crida-lo a tu, benlèu que pòsca desligar aquel nòu dur.'
8 Alara lo rei cridèt Nadan e li diguèt: "Agacha aquela letra e compren çò qu'i a." E quant Nadan lo legis, dix: 'O mon senyor! qual es capable de bastir un castèl entre lo cèl e la tèrra?'
9 E quan lo rey auzi lo parlar de Nadan se dol'en gran e dolent dol, e davalet de son tron e asset en las cendres, e comenset a plorar e a plorar sobre Haiqâr.
10 Disent: 'O mon dol! Ò Haiqâr, que coneissiás los secrets e las enigmas! ai m'es per tu, ò Haiqâr! O mèstre de mon país e governador de mon reialme, ont trobarai lo vòstre semblant? Ò Haiqâr, ò mèstre de mon país, ont me virarai per tu? ai de ieu per tu! cossí t'ai destruch! e escotèri la charradissa d'un gojat stupid, ignorant sens coneissença, sens religion, sens virilitat.
11 Ah! e encara Ah per ieu! qual pòt te donar a ieu sonque per un còp, o me portar la paraula que Haiqâr es viu? e ieu li donariá la mitat de mon regne.
12 D'ont ven aquò per ieu? Ah, Haiqâr! que te poguèssi veire sonque per un còp, que me poguèssi prene mon plen de te regardar, e de me delectar de tu.
13 Ah! O mon dòl per tu a totes los tempses! Ò Haiqâr, cossí t'ai tuat! e demorèri pas dins ton cas fins qu'aguèssi vist la fin de l'afar.'
14 E lo rei anava plorant de nuèch e de jorn. Aras cant l'escudier vi la ira del rey e son dol per Haiqâr, lo sieu cor s'amoliguèt vers lui,, e s'aprochèt en sa preséncia e li diguèt:
15 'O mon senhor! comandatz als vòstres servicials de me talhar lo cap.' Alara lo rei li diguèt: 'Mai de tu, Abu Samîk, qual es ta fauta?'
16 E l'escudier li diguèt: 'O mon senhor! tot esclau qu'agís contrariament a la paraula de son mèstre es tuat, e ai agit contrariament a ton comandament.'
17 Adonchs lo rey li dix. 'Ai a tu, ò Abu Samîk, en qué as agit contrariament a mon comandament?'
18 E l'escudier li diguèt: 'O mon senhor! tu m'as comandat de tuar Haiqâr, e sabiái que te penediriás d'el, e qu'èra estat tort, e l'amaguèri en un cèrt luòc, e tuèri un de sos esclaus, e es ara segur dins lo cisterna, e se me comandas lo te menarai.'
19 E lo rey li dix. 'Ai a tu, ò Abu Samîk! m'as escarnit e soi ton senhor.'
20 E l'escudier li diguèt: 'Non, mas per la vida de ton cap, o mon senhor! Haiqâr es segur e viu.'
21 E quan lo reis ausi aquela dicha, se sentit cert de l'afar, e lo cap nadava, e s'esmai de gaug, e lor comandèt que amenèsson Haiqâr.
22 E dis a l'escudier: 'O servidor fis! se ton parlar es verai, te voldriái enriquir, e exaltar ta dignitat al dessús de totes tos amics.'
23 E l'espasaire se'n anèt en alegrant fins qu'arribèt a l'ostal de Haiqâr. E obrí la pòrta de l'escondilha, e davalèt e trobèt Haiqâr assetat, loant Dieu, e lo mercejant.
24 E cridèt li, dizent, 'O Haiqâr, ieu pòrti lo maior de gaug, e bonur, e delit!'
25 E Haiqâr li diguèt: 'Qual es la novèla, o Abu Samîk?' E dix li tot de Pharao del començament entro a la fi. Puys lo pres e anet al rey.
26 E quant lo rey lo regarda, ell lo viu en estament de manca, e que los seus cabells eren crescuts longs axi com les besties salvatges e les ongles axi com les arpes d'aguila, e que lo seu cors era brut de pols, e que era color dera sua cara auie cambiat e esvanida e ère ara coma cendres.
27 E cant lo rey lo vi el se tristèt per lui e se levèt d'un còp e l'abracèt e lo besèt, e plorèt sus el e diguèt: 'Laus sia Dieu! que t'a tornat a ieu.'
28 Adonc lo consolèt e lo confortèt. E despullet la soa roba, e mes la sus l'escudier, e fon li mot grazitz, e donet li gran aver, e fetz repausar Haiqâr.
29 Pueis dix Haiqâr al rey: 'Que mon senhor lo rey visca per tostemps! Aquestes sián los faches dels enfants del mond. Ai elevat un palmièr que me poguèssi apiejar sus el, e s'agachèt de costat, e me botèt aval.
30 Mas, o mon Senhor! dempuèi que soi aparegut davant tu, que t'oprimisca pas la preocupacion! E lo rey li dix: 'Beneyt sia Deus, qui te feu merce, e conech que eras tort, e te salvet e deliure de esser mort.'

31 Mas anatz al banh caud, e rasatz lo cap, e talhatz las onglas, e mudatz las vestiduras, e amusatz-vos per l'espai de quaranta jorns, per que fasetz be a vos e melhoratz vòstra condicion e la color de vòstra cara pòt tornar a tu.'
32 Alara lo rey se despolhèt sa costosa ròba, e la metèt sus Haiqâr, e Haiqâr mercegèt Dieu e faguèt obeiséncia al rei, e partiguèt a son abitacion alegre e content, loant lo Altissim Dieu.
33 E las gents de la soa maison s'alegravan amb lui, e los amics de luy e tot aquel que auziron qu'el era viu s'alegravan tanben.

CAPÍTOL 5

La letra dels "enigmas" es mostrada a Ahikar. Los garçons sus las aglas. Lo primièr viatge "en avion". Partida cap a Egipte. Ahikar, essent un òme de saviesa a tanben un sens de l'umor. (Vèrset 27).
1 E feu axi com lo rey li manà, e reposà quaranta jorns.
2 Adonchs se vest son vestit pus gai, e anet cavalcant al rey, ab sos esclaus detras e davant ell, alegrant e delit.
3 Mas quand Nadan, lo filh de sa sòrre, apercebèt çò que se passava, la paur lo prenguèt e l'espavent, e foguèt desconsolat, sabent pas çò que deviá far.
4 E quan Haiqâr o vi intret en la presencia del rey e lo saludet, e el tornet lo salut, e fetz lo assetar al seu costat, dient li:
'O mon estimat Haiqâr! mira aquestes letres que lo, rey d'Egipte nos trames, après que hac oyt que tu eres mort.
5 Nos an provocats e nos an vencuts, e fòrça de las gents de nòstre país son fugits en Egipte per paur dels impòstes que lo rei d'Egipte a mandat per demandar de nosautres.
6 Alara Haiqâr prenguèt la letra e la legiguèt e comprenguèt son contengut.
7 Puys dix al rey. 'Sètz pas en colèra, ò mon senhor! ire en Egipte, e tornaré les respostas a Pharao, e li desplegaré aquesta letra, e li respondré sobre los impòstes, e tornaré tornar tots aquells qui han fugit; e metrai a vergonha los teus enemics amb l'ajuda del Dieu pus naut, e per la Felicitat de ton reialme.'
8 E quan lo reis auzi aquest discors de Haiqâr s'alegrava d'un gran joi, e s'espandiguèt lo sieu cor e mostrèt li fauor.
9 E Haiqâr diguèt al rei: 'Donatz-me un retard de quaranta jorns que pòsca considerar aquela question e la gerir.' E lo rey permetet aço.
10 E Haiqâr s'en anèt a son abitatge, e comandèt als cassadors que capturavan per el doas joves aguilas, e capturaron las e li portèron: e comandèt als teissidors de còrdas que li teissan dos cables de coton, cascuna d'elas dos milia cubits de llarg, e feu venir los fusters e manals que fessen dues grans caxes, e feren aço.
11 Adonchs pres dos garçons, e passet cascun jorn a sacrificar agnels e a noirir las aguilas e als garçons, e a far cavalcar los garçons sus l'esquina de las aguilas, e liguèt los amb un nòu ferm, e liguèt lo cable als pès de las aglas, e los daissatz s'envolar cap a pauc cada jorn, a una distància de dètz codas, fins que s'acostumavan e foguèsson educat a aquò; e pujavan tota la longor de la còrda fins qu'atenguèron lo cèl; los garçons essent sus l'esquina. Puèi los tirèt cap a el.
12 E quand Haiqâr vegèt que son desir èra complit, comandèt als garçons que quand serián menats en naut al cèl devián cridar, en disent:
13 'Portatz-nos d'argila e de pèira, que bastissèm un castèl pel rei Faraon, car sèm ocioses.'
14 E Haiqâr foguèt pas jamai acabat de los entrenar e de los exercir fins qu'aguèsson atench lo ponch mai possible (d'abiletat).
15 Puys lexant los anet al rey e dix li: 'O mon senhor! l'òbra es acabada segon ton desir. Levatz-vos amb ieu que vos pòsca mostrar la meravilha.'
16 Alara lo reis se levèt e s'assetèt amb Haiqâr e anèt a un luòc larg e mandèt portar las aglas e los garçons, e Haiqâr los liguèt e los laissèt anar en l'aire tota la longor de las còrdas, e comencèron a cridar coma los aviá ensenhats. Puèi los traguèt a se e los metèt a lors luòcs.
17 E lo rey e aquells qui eren ab lui s'en marauellaren ab gran meravella: e lo rey beset Haiqâr entre sos ulls e dix li: 'Vas en patz, o mon amat! Ò orgulh de mon reialme! a Egipte e respondre a las questions de Faraon e lo vençre per la fòrça del Dieu pus naut.'
18 Adonchs lo feu comiat, e pres les sues tropes e la sua armada e los jovens e les agles, e anaren vers los abitatges d'Egipte; e com fon arribat, giras vers lo pays del rey.
19 E com lo poble d'Egipte sabe que Senaquerib havia trames un hom de son Consell Privat per parlar ab Pharao e per respondre a les sues questions, portaren la novella al rey Pharao, e ell trames un partit de sos Consellers Privats per portar-lo davant ell .
20 E venguèt e intrèt en preséncia de Pharao, e li faguèt l'obesacion coma se covèn far als reis.
21 E dix li: 'O mon senhor lo rey! Lo rey Senaquerib te saluda ab abundancia de pau e de poder e de honor.
22 E m'a mandat, que soi un de sos esclaus, que vos pusca respondre a vòstras questions, e compli tot vòstre desir: qu'avètz mandat cercar de mon senhor lo rei un òme que vos farà bastir un castèl entre lo lo cèl e la tèrra.
23 E jo per l'ajuda del Altissim Deu e de la tua noble favor e lo poder de mon senyor lo rey la te edificare axi com tu desijas.
24 Mas, ò mon senhor lo rei! çò qu'as dich en el a prepaus dels impòstes d'Egipte dempuèi tres ans--ara l'estabilitat d'un reialme es la justícia estricta, e se ganhas e ma man a pas destresa per te respondre, alara mon senhor lo rei te mandarà lo taxas que as mencionadas.
25 E si vos aurai respondut en vòstras questions, vos demorarà de mandar çò qu'avètz mencionat a mon senhor lo rei.'
26 E cant Pharao auzi aquella paraula, se meravelha e fo perplex per la libertat de la soa lenga e la plaser de la soa paraula.

27 E lo rey Pharao li dix: 'O home! cossí te sonas?' E diguèt: 'Ton servidor es Abiqâm, e ieu una formiga pichona de las formigas del rei Sennacherib.'
28 E Pharao li dix: 'Avia ton senyor algu de pus dignitat que tu, que m'ha trames una formigueta per respondre a mi, e conversar ab mi?'
29 E Haiqâr li dix: 'O mon senher lo rey! Voldriái a Dieu pus naut que pòsca complir çò qu'es a ton esperit, car Dieu es amb los febles per que pòsca confondre los fòrts.'
30 Alara lo faraon comandèt que preparèsson una abitacion per Abiqâm e li provesiguèsson de fornatge, de carn e de beure, e tot çò que li caliá.
31 E com fo acabat, tres jorns apres Pharao se vest de porpra e de vermell e se seguec en son tron, e tots los seus visirs e los magnats de son regne estaven de peu ab les mans crosades, los peus props, e los caps inclinats.
32 E Pharao mandèt prene Abiqâm, e quand li foguèt presentat, s'inclinèt davant el, e besèt la tèrra davant el.
33 E lo rey Pharao li dix: 'O Abiqâm, a qui soy semblant? e los nòbles de mon reialme, a qui son semblans?'
34 E Haiqâr li diguèt: 'O mon senhor lo parent I tu es coma l'idòla Bel, e los nòbles de ton reialme son coma sos servidors.'
35 El li diguèt: "Anatz, e tornatz aicí deman." Alara Haiqâr anèt coma lo rei Faraon li aviá comandat.
36 E l'endeman Haiqâr anèt en preséncia de Pharaon, e s'inclinava, e se pausèt davant lo rei. E Pharao era vestit de color vermella, e los nobles eren vestits de blanch.
37 E Pharaon li diguèt 'O Abiqâm, a qui soi semblant? e los nòbles de mon reialme, a qui son semblans?'
38 E Abiqâm li diguèt: 'O mon senhor! tu es coma lo solelh, e tos servidors son coma sos rais.' E lo faraon li diguèt: "Anatz a vòstra abitacion, e venètz aquí deman."
39 Alara lo Faraon comandèt a sa Cort de vestir de blanc pur, e lo Faraon foguèt vestit coma eles e s'assetèt sus son tròn, e lor comandèt de prene Haiqâr. E intre e assec denant luy.
40 E Pharaon li diguèt: 'O Abiqâm, a qui soi semblant? e mos nòbles, a qui son semblans?'
41 E Abiqâm li diguèt: 'O mon senhor! tu es coma la luna, e tos nòbles son coma las planetas e las estelas.' E Pharaon li diguèt: "Anatz, e deman sètz aquí."
42 Alara Pharao comandèt a sos servicials de portar de vestits de divèrsas colors, e Pharao portava un vestit de velut roge, e s'assetèt sus son tròn, e lor comandèt que traguèsson Abiqâm. E intrèt e faguèt obeissança davant el.
43 E diguèt: 'O Abiqâm, a qui soi semblant? e las miás armadas, a qui son sembladas?' E el diguèt: 'O mon senhor! tu es coma lo mes d'abril, e tes armadas son coma sas flors.'
44 E quan lo reis o auzi s'alegrava ab gran gaug e dis: 'O Abiqâm! la primera vegada que tu me comparàs a la idola Bel, e los meus nobles a sos servidors.
45 E la segonda vegada me comparères al solelh, e mos nòbles als rais de solelh.
46 E la terça vegada tu m'as comparat a la luna, e mos nòbles a las planetas e a las estelas.
47 E la quarta vegada tu me comparàs al mes d'abril, e mos nòbles a sas flors. Mas ara, ò Abiqâm! digues me, ton senyor, rey Senaquerib, a qui es semblant? e sos nòbles, a qui son semblans?'
48 E Haiqâr cridèt d'una votz granda e diguèt: 'Sia luènh de ieu de far mencion de mon senhor lo rei e de tu assetat sus ton tròn. Mas lèva-te sus tos pès que te pòsca dire a qui sembla mon senhor lo rei e a qui son sos nòbles.'
49 E Pharao èra perplex per la libertat de sa lenga e son audacia de respondre. Alara lo faraon se levèt de son tròn, e se pausèt davant Haiqâr, e li diguèt: 'Digatz-me ara, que pòsca percebre a qui es semblant vòstre senhor lo rei, e sos nòbles, a qui son semblants.'
50 E Haiqâr li dis: 'Mo senhor es Dieu del cel, e sos nobles son los fulgors e los trons, e quan vol bufan los vens e tomba la plueja.'
51 E comanda al tro, e s'esclaira e plou, e ten lo solelh, e non dona sa lus, e la luna e las estelas, e non cerclen.
52 E comanda a la tempèsta, e bufa e la pluèja tomba e trepa l'abril e destrui sas flors e sos ostals.'
53 E cant Pharao auzi aquest discors, fo fort perplex e fo irat de gran ira, e dix li: 'O hom! digatz-me la vertat, e fasètz-me saber qual sètz vertadièrament.'
54 E dix li veritat. 'Soi Haiqâr l'escrivan, lo mai grand dels Conselhièrs Privats del rei Sennacherib, e soi son vizir e lo Governador de son reialme, e son Cancelièr.'
55 E el dis a lui, tu as dich la vertat en aquesta paraula. Mas avèm ausit parlar de Haiqâr, que lo rei Sennacherib l'a tuat, e mai semblas èsser viu e plan.'
56 E Haiqâr li dis: 'Oc, aissi fo, mas laus sia a Dieu, que sap so qu'es amagat, car mon senhor lo reis comandèt que m'aucisson, e el creguèt la paraula dels òmes profligats, mas lo Senhor li desliurèt ieu, e benesit es aquel que se fisa en El.'
57 E lo faraon diguèt a Haiqâr: 'Anatz, e deman sètz aquí, e digatz-me un mot qu'ai pas jamai ausit de mos nòbles ni del pòble de mon reialme e de mon país.'

CAPÍTOL 6

L'astúcia capita. Ahikar respond a cada question de faraon. Los garçons sus las aglas son lo punt culminant de la jornada. L'esperit, tan rarament trobat dins las Escrituras ancianas, es revelat dins los vèrses 34-45.
1 E Haiqâr s'en anèt a sa abitacion, e escriguèt una letra, disent en ela aital:
2 De Senaquerib rei d'Assiria. e Níniva a Faraó rei d'Egipte.
3 'La patz siá amb tu, ò mon fraire! e ço que per aço te fem saber es que un frare ha mester de son frare, e reys los uns dels altres, e la mia esperança de tu es que tu me prestasses nou cents talents d'aur, car ne mester per victualling de qualques unes dels soldats, que, los pòsca despensar sus eles. E après un pauc de temps te lo mandarai.'
4 Puèi pleguèt la letra, e la presentèt l'endeman al Pharaon.

5 E quand o vegèt, fo perplèx e diguèt a el: "Verament ai pas jamai ausit quicòm de semblant d'aquela lenga de degun."
6 Alara Haiqâr li diguèt: 'Verament aquò's un deute que deves a mon senhor lo rei.'
7 E Pharaon acceptèt aquò, en disent: 'O Haiqâr, es lo semblant de tu qu'es onèst al servici dels reis.
8 Benesit sia Dieu que t'a fach perfièch en saviesa e t'a ornat de filosofia e de coneissença.
9 E ara, o Haiqâr, demòra çò que desiram de tu, que bastisses coma un castèl entre lo cèl e la tèrra.'
10 Alara dix Haiqâr, 'Auzir es obeir. Te bastirai un castèl segon ton desir e ton causida; mas, o mon senhor, nos prepari de calç e de pèira e d'argila e d'obrièrs, e ai de constructors abiles que vos bastiràn coma volètz.'
11 E lo rey li aparella tot aço, e anaren a un ample loch; e Haiqâr e sos garçons i venguèron, e menèt las aiglas e los joves amb se; e lo reis e totz sos nobles s'en anet e tota la ciutat s'assemblet, que poguessan vezer so que faria Haiqâr.
12 Adonchs Haiqâr laisset las aglas de las caissas, e liga los jovens sus lors esquinas, e liga las còrdas als pès de las aglas, e los laissèt anar per l'aire. E s'envolèron cap amont, fins que demorèron entre lo cèl e la tèrra.
13 E los garçons comencèron de cridar, en disent: 'Portatz de bricas, portatz d'argila, que bascam lo castèl del rei, perque sèm ocioses!'
14 E la companha èra meravilhada e perplexa, e meravilhèron. E lo rey e sos nobles se marauellaren.
15 E Haiqâr e sos servicials comencèron de batre los obrièrs, e cridèron per las tropas del rei, disent lor: 'Portatz als obrièrs qualificats çò que vòlon e los empachatz pas de lor trabalh.'
16 E lo rey li dix: 'Tu es fol; qual pòt portar quicòm fins a aquela distància?'
17 E Haiqâr li diguèt: 'O mon senhor! cossí bastirem un castèl dins l'aire? e si mon senyor lo rey fos aqui, hauria bastit plusors castels en un sol dia.'
18 E lo faraon li diguèt: 'Anatz, o Haiqâr, a vòstra abitacion, e pausatz-vos, car avèm abandonat de bastir lo castèl, e deman venètz a ieu.'
19 Alara Haiqâr anèt a son abitacion e l'endeman apareguèt davant Faraon. E Pharao dix: 'O Haiqâr, que noues ha del cavall de ton senyor? car quand vesina dins lo país d'Assiria e de Ninive, e nòstras cavalas ausisson sa votz, tiran lors pichons.'
20 E quand Haiqâr ausiguèt aquel discors, anèt e prenguèt una gata, e la liguèt e comencèt de la flagellar amb una flagella violenta fins que los Egipcians l'ausiguèron, e anèron e ne diguèron al rei.
21 E Pharaon mandèt quèrre Haiqâr, e li diguèt: 'O Haiqâr, per qué fustejas aital e tustas aquela bèstia muda?'
22 E Haiqâr li dix, senher lo rey! verament ella m'ha feta llaida feta, e ha merescuda aquesta drublament e flagellament, car mon senyor rey Sennacherib m'havia donat un fin gall, e hauia fort vera veu e sabia les hores del dia e de la nit.
23 E lo gat se levèt aquesta nuèch meteissa e se talhèt lo cap e s'en anèt, e per causa d'aquela accion l'ai tractada d'aquela picada.'
24 E Pharao li diguèt: 'O Haiqâr, vesi de tot aquò que fas vielh e que siás dins ton dotatge, qu'entre Egipte e Niniva i a seissanta uèch parasangs, e cossí anèt ela meteissa nuèch e talhèt lo cap de ton còl e tornar?'
25 E Haiqâr li dis: 'O mon senhor! se i aviá una tala distància entre Egipte e Ninive cossí poirián ausir vòstras cavalas quand lo caval de mon senhor lo rei ronca e lança sos pichons? e cossí la votz del caval poiriá arribar fins a Egipte?'
26 E quand Pharaon ausiguèt aquò, saupèt que Haiqâr aviá respondut a sas questions.
27 E lo faraon diguèt: 'O Haiqâr, vòli que me faças de còrdas de la sabla de mar.'
28 E Haiqâr li diguèt: "O mon senhor lo rei! ordenatz-los de me far sortir una còrda del tresaur que ne faça una coma ela."
29 Alara Haiqâr anèt al darrièr de l'ostal, e forèt de traucs dins l'aspra riba de la mar, e prenguèt un ponhat de sable dins la man, de sable de mar, e quand lo solelh se levèt, e penetrèt dins los traucs, s'espandiguèt la sabla al solelh fins que venguèt coma se teissut coma de còrdas.
30 E Haiqâr diguèt: 'Comanda als teus servidors de prene aquelas còrdas, e quand o volràs, te teissi qualques unas coma elas.'
31 E lo faraon diguèt: 'O Haiqâr, avèm aquí una pèira de molin e es estada trencada e vòli que la cosses.'
32 Adonc Haiqâr lo regardèt, e trobèt una autra pèira.
33 E diguèt al faraon 'O mon senhor! Soi un estrangièr: e ai pas cap d'aisina per cóser.
34 Mas vòli que comandas als teus fidèls cordonièrs de talhar de puntas d'aquela pèira, per que pòsca cossir aquela pèira de molin.'
35 Alara lo faraon e totes sos nòbles risèron. E diguèt: 'Beneit siá lo Dieu Altissim, que te donèt aquel esperit e coneissença.'
36 E cant Pharao vi que Haiqâr l'avia vençut, e li tornava sas responsas, s'excitava de seguida, e comandèt lor que reculhèsson per el de tres ans d'impòstes, e que los menèsson a Haiqâr.
37 E despolhèt sasròbas e las metèt sus Haiqâr, e sos soldats, e sos servidors, e donèt li las despensas de son viatge.
38 E dix li: 'Vas en patz, o forsa de son senhor e erguelh de sos Doctors! an qualqu'un dels Sultans vòstre coma? dona mos saluts a ton senyor rey Senaquerib, e digues-li com li havem trames dons, car los reys son contents de poch.'
39 Alara Haiqâr se levèt, e besèt las mans del rei Pharao e besèt la tèrra davant el, e desirèt li fòrça e continuança, e abondància dins son tresaur, e li diguèt: 'O mon senhor! Desiri de tu que cap de nòstres compatriòtas demòre en Egipte.'
40 E Pharao se levè e mandèt d'araldes per proclamar per las carrièras d'Egipte que cap del pòble d'Assiria o

de Ninive demorèsse pas dins la tèrra d'Egipte, mas qu'anèsson amb Haiqâr.
41 Alara Haiqâr anèt e pres comiat del rei Pharao, e viatgèt, cercant la tèrra d'Assiria e de Ninive; e avia uns tresors e gran riqueza.
42 E quand la novèla arribèt al rei Sennacherib que Haiqâr veniá, el sortiguèt a l'encontra e s'alegrèt d'el fòrça amb granda jòia e l'abracèt e lo besèt e li diguèt: 'Benvengut a l'ostal: O parent! mon fraire Haiqâr, la fòrça de mon reialme, e l'orgulh de mon reialme.
43 Demanda çò que voldriás de ieu, quitament se desiras la mitat de mon reialme e de mos bens.'
44 Alara Haiqâr li diguèt: 'O mon senhor lo rei, vivètz per totjorn! Mostratz gracia, ò mon senhor lo rei! a Abu Samîk en mon luòc, perque ma vida èra dins las mans de Dieu e dins las siás.'
45 Dix donchs lo rey Senaquerib: 'Onor sia a tu, o mon amat Haiqâr! Farèi de l'estacion d'Abu Samîk l'espasaire mai nauta que totes mos Conselhièrs Privats e mos favorits.'
46 Adonchs lo rey començà a li demanar com era passat ab Pharao de la sua primera venguda fins que fos vengut luny de la sua presencia, e com hauia respondut a totes les sues questions, e com hauia recebut los impòstes d'ell, e los mudaments de vestimenta e los presents.
47 E lo rei Senaquerib s'alegrèt d'una granda jòia, e diguèt a Haiqâr: 'Pren çò que voldriás d'aquel tribut, car es tot dins la presa de ta man.'
48 E Haiqâr mid: 'Visca lo rei per tostemps! No desig sinó la seguretat de mon senyor lo rey e la continuança de la sua granea.
49 O mon senhor! qué pòdi far amb la riquesa e son semblant? mas se me vòls far gràcia, dona-me Nadan, lo filh de ma sòrre, que li pòsca recompensar de çò que m'a fach, e m'autreja son sang e me tenga inculpable d'aquò.'
50 E lo rei Senaquerib diguèt: "Prenètz-lo, vos l'ai donat." E Haiqâr pres Nadan, lo filh de sa sòrre, e li liguèt las mans amb de cadenas de fèrre, e li menèt a son estatge, e li metèt una gressa cadena als pès, e liguèt la amb un nòu estrech, e après l'aver ligat aital lo gisèt dins una sala escura, al costat del luòc de retirada, e nomenèt Nebu-hal coma sentinèla sus el per li donar un pan e un pauc d'aiga cada jorn.

CAPÍTOL 7

Las parabòlas d'Ahikar que completa l'educacion de sos nebots. Similis frapants. Ahikar crida lo gojat de noms pintorescs. Aquí s'acaba l'istòria d'Ahikar.
1 E cada còp que Haiqâr dintrava o sortissiá reganhava Nadan, lo filh de sa sòrre, disent li saviament:
2 'O Nadan, mon garçon! Jo t'he fet tot ço que es bon e amable e tu m'as recompensat per aço ab lo que es laid e marrit e ab aucire.
3 'O mon filh! se ditz dins los provèrbis: Aquel qu'escota pas amb son aurelha, lo faràn escotar amb l'esclòp de son còl.'
4 E Nadan diguèt: 'Per quina causa t'enrabias contra ieu?'
5 E Haiqâr li dis: 'Car ieu t'educ, e t'ensenh, e t'ai donat onor e respècte e t'ai fach grand, e t'ai elevat amb lo melhor d'educacion, e t'ai assetat en mon luòc que siás mon eretièr dins lo mon, e tu me tractasses de tuar e me repagasses de ma roïna.
6 Mas lo Senhor sabiá que èri injuriat, e me salvèt de la merça que m'aviás mes, car lo Senhor sana los còrs trencats e empacha los envejoses e los arrogants.
7 Ò mon garçon! tu m'es estat coma l'escorpion que quand tusta lo laton, lo trauca.
8 Ò mon garçon! tu es coma la gasèla que manjava las raiças del fòl, e m'apond uèi e deman bronzaràn s'amagan dins mas raiças."
9 Ò mon garçon! siás estat a qui vegèt son camarada nus dins lo temps freg de l'ivèrn; e pres aigua freda e versa-li sobre.
10 Ò mon garçon! tu est estat per mi axi com home qui pres una pedra, e gita la al cel per lapidar ab aquella son Senyor. E la pèira tustèt pas, e atenguèt pas pro naut, mas venguèt la causa de la culpabilitat e del pecat.
11 Ò mon garçon! se m'aviás onorat e respectat e aviás escotat las miás paraulas seriás estat mon eretièr e auriás regnat sus mos dominis.
12 O mon filh! sapies tu que si la coa del can o del porc era de deu cubits de long no s'aproparia a la valor del cavall encara que fos com a seda.
13 Ò mon garçon! Pensèri que seriás estat mon eretièr a ma mòrt; e tu per la tua enveja e la tua insolencia me desijaves auciure. Mas lo Senhor me desliurèt de vòstra astúcia.
14 O mon filh! tu m'es estat coma una trapèla que foguèt montada sul fems, e i venguèt un passarin e trobèt la trapèla montada. E dix l'esparvier a la trapa: «Qué fas aquí?» Diguèt la trapèla, "Pregui aicí Dieu."
15 E la larc li demandèt tanben: "Qual es lo tròç de fust que tens?" Diguèt la trapèla, "Aquò's un jove roure que m'apièigi al moment de la pregària."
16 Dix lo larc: «E que es aquella cosa en ta boca? Dix la trapa: «Aquo es pa e victuals que port per tots los afamats e los pobres qui s'acosten a mi.»
17 Dix la larc: «Ara donchs puch yo venir avant e manjar, car ai fam? E la trapèla li diguèt: "Avançatz." E l'alarc s'aprochèt que lo, poguèsse manjar.
18 Mas la trapèla sautèt e prenguèt l'alc pel còl.
19 E la larc respondet e dix a la trapa: "Si aquo es ton pan per los afamats Dieus non accepta la tua almoyna e las toas gentilas obras."
20 E s'aquò es ton june e tas pregàrias, Dieu accepta pas de tu ni ton june ni ta pregària, e Dieu perfeccionarà pas çò qu'es bon a prepaus de tu."
21 Ò mon garçon! tu m'es estat (coma) un leon que faguèt d'amics amb un ase, e l'ase contunhèt de caminar davant lo leon pendent un temps; e un jorn lo leon sautèt sus l'ase e lo manjèt.
22 Ò mon garçon! tu m'es estat coma un cargolh dins lo blat, qu'a res fa pas de ben, mas estropia lo blat e lo rosega.
23 Ò mon garçon! tu sies estat coma un òme que semenèt detz mesuras de blat, e quand fo lo temps de la

vendemia, se levèt e lo culhèt, e lo culhèt, e lo batèt, e lo trabalhèt fins a la fin, e venguèt detz mesuras, e son mèstre li diguèt: "O tu causa mandra! as pas crescut e as pas redusit."
24 Ò mon garçon! tu m'es estat coma la perditz que èra estada gitada dins la ret, e ela se poguèt pas salvar, mas cridava los perdigals, que los poguèsse gitar amb ela dins la ret.
25 O mon filh! m'es estat coma lo can qu'èra freg e qu'anèt dins l'ostal del terralhièr per se caufar.
26 E cant s'es caufat, comenset lor bramar, e caçaron lo e batron lo, que non los mordisses.
27 O mon filh! tu m'es estat coma lo pòrc qu'anèt dins lo banh caud amb de monde de qualitat, e quand sortiguèt del banh caud, vegèt un trauc brut e davalèt e s'i rodèt.
28 O mon filh! m'es estat coma la cabra que rejonhèt sos camaradas sul camin cap al sacrifici, e foguèt pas capabla de se salvar.
29 Ò mon garçon! lo can qu'es pas noirit de sa caça ven de noiridura per las moscas.
30 O mon filh! la man que trabalha pas e laura pas e (qu'es) cobeja e astucia serà talhada de son espatla.
31 O mon filh! l'uèlh que la lutz se vei pas, los corbs lo picaràn e lo tiraràn.
32 Ò mon garçon! m'as estat coma un arbre que talhavan las brancas, e lor diguèt: "Se quicòm de ieu èra pas dins vòstras mans, seriás vertadièrament incapables de me talhar."
33 Ò mon garçon! tu es coma lo gat a qui disián: "Daissa de ladre fins que te fasèm una cadena d'aur e te noirissèm de sucre e d'amètlas."
34 E ela diguèt: "Soi pas oblidada del mestièr de mon paire e de ma maire."
35 O mon filh! tu as estat coma la sèrp que montava sus un arbust d'espinas quand èra al mitan d'un riu, e un lop los vegèt e diguèt: "Malfacha sus malfacha, e que aquel qu'es mai malfasent qu'eles los dirigís los dos."
36 E la serpent dis al lop: "Los agnels e las cabras e las fedas que tu as manjadas tota ta vida, los tornaras a lor paire e a lor parens o non?"
37 Diguèt lo lop: «Non». E la serpent li diguèt: "Cresi que après ieu siás lo pièger de nosautres."
38 Ò mon garçon! Te noiriguèri de bon manjar e tu me noiriguères pas de pan sec.
39 Ò mon garçon! Te donèri d'aiga sucrada a. beu e bon sirop, e tu no me dones aygua del pot a beure.
40 O mon garçon! T'ensenhèri, e t'elevèri, e tu me cavères un amagatge e m'as amagat.
41 Ò mon garçon! T'ai educat amb la melhora educacion e t'ai entrenat coma un naut cèdre; e tu m'as tortz e doblat.
42 Ò mon garçon! era mon esperança de tu que me bastisses un castèl fortificat, per que ieu ne poguèssi amagar de mos enemics, e tu me venguètz coma un enterrat dins la prigondor de la tèrra; mas lo Senhor prenguèt pietat de ieu e me desliurèt de vòstra astúcia.
43 Ò mon garçon! Te voliái plan, e tu me recompensasses de mal e d'òdi, e ara voldriái te tirar los uèlhs, e te far de manjar per de cans, e te talhar la lenga, e te levar lo cap amb lo punt de l'espasa, e te recompensa per tos abominables faches.'
44 E quan Nadan ausi aquest discors de son oncle Haiqâr, dix: 'O mon oncle! tracta ab mi segons ton saber, e perdona-me los meus peccats, car qui ha peccat com yo, ne qui es qui perdona com tu?
45 Acceptatz-me, ò mon oncle! Ara servirai dins ton ostal, e netejarai tos cavals e escombrarai lo fems de ton bestial, e pasturarai tos brebis, car soi lo malvat e tu siás lo just: ieu lo copable e tu lo perdonaire.'
46 E Haiqâr li diguèt: 'O mon garçon! tu es coma l'arbre qu'èra infructuós al bòrd de l'aiga, e son mèstre èra enveja de lo talhar, e li diguèt: "Mena-me dins un autre luòc, e se pòrti pas de fruch, talh-me."
47 E son mèstre li diguèt: "Tu essent al bòrd de l'aiga as pas portat de fruch, cossí portaràs de fruch quand seràs en un autre luòc?"
48 Ò mon garçon! la vielhesa de l'agla es melhora que la joventut del còrb.
49 Ò mon garçon! diguèron al lop: "Tenga luènh de las fedas per que lor polvera te fasca pas mal." E lo lop diguèt: "Las rèstas del lach de feda son bonas per mos uèlhs."
50 O mon garçon! faguèron anar lo lop a l'escòla per qu'aprenguèsse a legir e li diguèron, "Digatz A, B." Diguèt: "Anhèl e cabra dins ma campana".
51 Ò mon garçon! posaren l'ase a taula e cayguet, e comenset se rodar en la polvera e hom dix — Lexas se rodar, car es sa natura, non mudara.
52 Ò mon garçon! lo dich es estat confirmat que ditz: "Se engendras un garçon, ditz-lo ton filh, e se elevas un garçon, ditz-lo ton esclau."
53 Ò mon garçon! aquel que fa lo ben s'encontrarà amb lo ben; e aquell qui fa mal encontrarà mal, car lo Senyor recompensa a home segons la mesura de son obra.
54 Ò mon garçon! que te dirai mai qu'aquelas paraulas? car lo Senhor sap çò qu'es amagat, e es conegut dels mistèris e dels secrets.
55 E te recompensarà e jutjarà, entre ieu e tu, e te recompensarà segon ton desèrt.',
56 E quand Nadan ausiguèt aquel discors de son oncle Haiqâr, s'inflèt sul còp e venguèt coma una vessiga bufada.
57 E sos membres gonflèron e sas cambas e sos pès e son costat, e fo esquiçat e son ventre s'esclafèt e sas entralhas foguèron escampilhadas, e periguèt e moriguèt.
58 E sa darrièra fin foguèt destruccion, e anèt a l'infèrn. Car aquel que cava una fossa per son fraire i cairà; e aquel que pausa de trapèlas serà pres en elas.
59 Aquò's çò que se passèt e (çò que) trobèrem a prepaus del conte de Haiqâr, e loada siá a Dieu per totjorn. Amen, e patz.
60 Aquesta cronica es acabada amb l'ajuda de Dieu, que siá exaltat! Amen, Amen, Amen.